

SANCTUS ADO

ARCHIEPISCOPUS VIENNENSIS IN GALLIA.

SANCTI ADONIS ELOGIUM HISTORICUM.

(Apud Mabill., Acta SS. ord. S. Bened., tom. VI.)

1. **ADONEM**, Viennensem archiepiscopum, non magis dignitate quam scriptis clarum satis norunt eruditi omnes. At quis qualisve ante pontificatum fuerit, nemo, quod sciam, hactenus explicavit. Mirabuntur forsitan nonnulli quod Benedictinæ familiæ eum annumerem, cum Trithemius, Wion, Menardus, Bucelinus et alii, eum Fastis nostris non inscripserint; sed mirari desinent cum facti mei rationem exposuero.

2. Adonis Vitæ compendium in Breviario collegiatæ Ecclesiæ Romanensis apud Allobroges, in qua celebris est Adonis memoria: quo in Breviario, typis vulgato anno 1612, sanctorum acta, non recentiorum, sed veterum auctorum qui ea scripserunt, totidem verbis referuntur: id quod factum etiam in Adone, cujus festus dies ita notatur in dicto Breviario xvii Kalendas Januarii: *Sancti Adonis episcopi et confessoris. Omnia dices de communi præter Legendam*; et infra: *Incipit Vita sancti Adonis archiepiscopi Viennensis*. Quæ verba satis innuunt ejus Vitæ compendium, quale mox ex ipso Breviario exhibebo, a velusto auctore qui sancti Adonis res gestas litteris antiquitus mandavit, de verbo excerptum fuisse.

3. Accedit quod Ecclesia Viennensis in suo Breviario, quod ante centum viginti annos typis editum est, iisdem fere verbis utitur ac Romanensis, usque ad electionem Adonis in archiepiscopum. Aliam enim ab eo loco narrationem de rebus ab Adone jam pontifice gestis exhibet Viennense Breviarium, cujus copiam nobis submitit humanissimus vir Petrus Louvetus doctor medicus et historiographus Dombensis. Utriusque Breviarii lectiones novem juvat hic vicissim repræsentare.

Ex Breviario Viennensi.

i. Tempore Caroli regis, post patrem Ludovicum imperatorem in Francia regnantis, hic sanctus vir nobili prosapia exortus, dum adhuc infantulus esset, in monasterium quod Ferrarias ex antiquo vocant, a parentibus traditus est.

ii. Dehinc famosissimam beati Petri apostolorum principis domum cæteraque sanctorum loca in Romana urbe constituta, orationis gratia Deo comite visitavit, ibique quinquennio fere sedit. Et regressionis iter arripens, Ravennam devenit: ubi aliquandiu remoratus quemdam etiam libellum a quodam fratre religioso prælitum transscripsit, quo ad describendas sanctorum martyrum passiones sese non modice adjutum fuisse testatur.

iii. Inde pedem movens, Lugdunum famosissimam pervenit ad urbem. Ibi tunc præerat Remigius præsul eximius, regibus admodum charus. Hic Dei famulum Adonem in habitu pauperis pie suscipiens, quæque illi necessaria exhibuit. At ubi colloquutione mutua, ut erat prudentis ingenii, quæ in illo latebant scientiæ et probitatis insignia pernoscere potuit, secum retinere toto annisu conatus est.

iv. Et ad abbatem ipsius deprecatoria legatione acta, litteras permissorias impetravit ad se retinendum in suum suæque Ecclesiæ obsequium: quous-

A que utile judicasset. Exhinc non parvum tempus effluxerat, cum ecce episcopus obitu Viennensis præsulis certissime comperto, agere disposuit iuventius, quatenus in Viennensi Ecclesia ordinaretur episcopus. Quocirca ex consensu tam cleri quam plebis, cum consilio et præsentia comprovincialium episcoporum idem Dei famulus Viennensem consecratur in pontificem.

v. Neque enim, ut moris est plerisque, mox suscepto honoris gradu in superbiam elatus est: sed magis in cœpta persistens humilitate, omnes quoque subditos secundum suum modum imitatores veritatis fieri assidue monebat, dicens: *Discite a me quia mitis sum et humilis corde.*

vi. Cujus tam salubri tamque sancto studio in introitu sanctæ matris ecclesiæ, in honore Salvatoris constructæ, domunculam quamdam instar sepulcri Dominici construi fecit: ante cujus etiam ostium altare, ex lapidibus concavum, ad nomen Mariæ peccatrici, Petri quoque negatoris, latronisque confessoris solemniter consecravit. Quo dum multi adveniunt ægroti, per intercessionem eorum ad propria læti consueverunt reverti.

vii. Hospitalitatis vero, sed et misericordiæ in pauperes quanta ei cura, quantave assiduitas fuerit, stylo mandare non est necesse: cum ostium domus ipsius non alio, sed nequidem refectionis tempore clausum fuerit. Unde merito cum beato Job dicere poterat: *Ostium meum viatori paluit, et pater sui pauperum.*

viii. Verum indefessus laborator, licet die tantis occuparetur honorum operum exercitiis, noctu non se totum credebat sopori, tanquam diurno labore fatigatus: sed ad satisfaciendum naturæ aliquantisper quiete sibi iudulta quod supererat noctis, orationi dedicans, temporis Fratres ad vigilias nocturnas surgere compellebat. Ubi et ipse solito præsens, lectiones et responsoria protrahendo decantari faciebat quousque, dici luce appropinquante, matutinæ laudes agerentur.

ix. Cumque jam tempus adesset quo Dominus Rex regum militem suum a labore quiescere vellet, sextum decimum circiter annum in episcopatu peragens, de præsentis ad futuram vitam felici fine demigravit. Cujus corpus a clero et universa plebe ex more deportatum, atque in Ecclesia sanctorum apostolorum, inter prædecessores suos pontifices, tumulatum est.

Ex Breviario Romanensi.

i. Tempore Caroli regis, post patrem Ludovicum imperatorem in Francia regnantis, hic sanctus vir nobili prosapia exortus, dum adhuc infantulus esset, in monasterium quod Ferrarias ex antiquo vocant, a parentibus traditus est.

ii. Cumque sub regulari censura degeret, in quo illo cœnobio cæteris arctior tunc temporis habebatur [L. haberetur], divinitus inspiratus atque electus, omnes sibi cœvos in studiis litterarum præire cœpit.

Lasciviam etiam huic ætati amicam cæteraque puerilia usquequaque declinans, senum perfectorumque gravem conversationem sectari sollicitus satagebat.

III. Verum robore jam juventutis auimatus, igne desiderii irrefragabili succensus est, ut domum beati Petri principis apostolorum cæteraque sanctorum loca in Romana urbe extraque constituta orationis gratia visitaret. Ideoque peregrini habitum assumens optatum iter aggreditur.

IV. Qui domum apostolicam humilis habitu, devotus corde ingressus, in oratione continua pervigil, nocturnis excubiis pernoctare crebrius usque ad lucem matutinam gaudebat. Sane cum in Romana urbe omnibus pene notus esset, quinquennio fere exacto Ravennam devenit: ubi quemdam libellum a quodam religioso præstitum transscripsit, ad describendas sanctorum martyrum passiones.

V. Inde Lugdunum pervenit. Ibi tunc forte præerat dignæ memoriæ Remigius præsul eximius, regibus admodum charus. Illic Dei famulum Adonem pie suscipiens, benigne exhibuit. At ubi scientiæ et probitatis insignia pernoscere potuit, ecclesiam beati Romani cum sibi adjacentibus rebus in obsequium delegavit, ubi secretius orationi vacaret.

VI. Exin obitu Viennensi præsulis comperto, ejusdem Ecclesiæ filii divina inspiratione super hoc tracti, omnes in commune uno consilio pari voluntate dominum Adonem petiverunt sibi præficiendum episcopum. Quocirca ex consensu tam cleri quam plebis cum consilio comprovincialium episcoporum idem Dei famulus Viennensem consecratur in pontificem.

VII. Religionem vero cernens a sui observantia partim defecisse adversarum causarum occasione, institit omnimodis, ut ad pristinam rectitudinis normam paulatim ipsius studio reformaretur. Hinc constant institutionis ejus perplura documenta. Siquidem et de nocturnis et de diurnis officiis psallendi regulam pulchre constituit.

VIII. Præterea quanto studio ducebatur in ædificiis ecclesiarum instaurandis vel exornandis, etsi forte hominis desit testimonium, non desunt tamen eadem ædificia. Hospitalitatis in pauperes quanta ei cura quantave assiduitas fuerit, stylo mandare non est necesse: præsertim cum ostium domus ipsius non dicam alio, sed nec quidem refectionis tempore clausum fuerit.

IX. Cumque jam tempus adesset, quo Dominus militem suum beata mercede vellet donare, sextum decimum circiter annum in episcopatu agens, de præsentem ad futuram vitam felici fine demigravit. Cujus corpus in ecclesia sanctorum apostolorum officiosissime tumulatum est. Qui vixit annos plus minusve septuaginta sex.

4. Ubi primum hæc legi in Breviario Romanensi, nam longe post Viennensis exemplum excepi), magno gaudio affectus sum quod illustrandi tanti viri aliquam haberem materiam. Sed illud voluptatem meam temperabat, quod vetusta et idonea mihi deessent monumenta, quibus ista probarem. Hæc mihi cogitanti, et Lupi abbatis Ferrariensis epistolas relegendi, occurrit epistola ejus centesima vigesima secunda, quæ votis meis faciat satis. In hac enim epistola, quæ Gerardo, provinciæ duci seu comiti, et Bertæ ipsius conjugii, inscripta est, certissima deprehendi momenta, quæ in Adonem ejusque res gestas ita, ut superius expositæ sunt, omnino conveniunt. Et quia hæc res non parvi momenti est, operæ pretium fuerit hoc loco integram adducere epistolam, ut nemo suspectam habeat fidem meam.

« Præcellentissimo duci G. et clarissimæ conjugii ejus B. Lupus præsentem et futuram salutem.

« Semper insignis fama de probitate vestra bonos quosque lætificavit: sed nunc in omnium notitia uberius effloruit, cum eadem probitatem vestram successu profuturo Christianus omnibus Divinitas comprobavit. Cum vero quæ primo polliceri, postea

A promittere dignati estis, largiti fueritis, conabimur gratias cumulare. Cæterum quod diligenter scrutamini, noveritis monachum et discipulum meum Ad. nunquam a nostro monasterio aufugisse: sed ad petitionem beatæ memoriæ Marcwardi abbatis ex Prumia aut Proneam (I. ad Proneam) a nobis cum honeste directum, et cum illo aliquandiu conversatum, quorundam invidiosorum vitasse insidias: et inde discendi studio et quietis amore in urbe Lugdunensium constitisse. Reverentissimis autem viris Remigio et H. Gratianopolitano instantibus, et conversationem memorati fratris laudantibus, quanquam olim meam verbis habuisset licentiam, etiam regulares litteras accepisse; quæ prolata, quid de eo sentiam, fidei relatione fatebuntur. Litteras etiam cum ecclesiasticas habere a venerabili episcopo nostro Guenilone certissime scio: nec impedire eum aliquid, si Deus eum vocat, quo juste ejus infirmari possit electio. Bene apud nos conversatus est: quæ plurimum indiget Ecclesia, idoneus est ad docendum; regularibus et pontificalibus fultus est epistolis; progenitorum nobilitate ornatur; in sancto proposito, judicio prædictorum antistitum, inter quos degit, devote perdurat. Quid restat, nisi ut quod sanctis præsulibus Deus inspiraverit fiat? Quid putem mirum, si aliquando asperius aliquid super eo locutus sum? Illud culpa fuit inimicorum ejus impudenter falsa vulgantium: istud quod nunc litteris alligo (I. allego), meum est judicium constanter prius visa, et postea comperta narrantis. Cupio vos valere feliciter.»

B 5. Ex hac Lupi epistola discimus monachum quemdam Ferrariensem, nobilem, doctum, cujus nomen incipiebat a litteris Ad., degisse in provincia Lugdunensi, Remigio et Heboni episcopis probatum, et ad episcopalem dignitatem electum: quæ omnia cum Breviariis Viennensi et Romanensi conveniunt, nec alii quam Adoni legitime aptari possunt. Hæc distinctius explicanda per partes. Sed antequam id præstem, Lectorem admonere decet, quantum debet publica res litteraria diligentis eruditissimi viri Stephani Baluzii, qui in nova editione Lupi abbatis operum id egit unius voculæ; imo duplicis tantum litteræ correctione, ut illustrandæ Adonis nostri memoriæ præferret lucem. Nam cum in editione Massoniana prius legeretur, monachum meum nonnunquam, ipse collatione veterum codicum reposuit: monachum meum Ad. nunquam, tametsi, uti modesto fatetur, quis fuerit hic homo, quem duabus his litteris Ad. expressum videmus, divinare non potuit. Nunc ad ordinem rerum ab Adono gestarum accedo.

C 6. Cum Ado tempore Caroli regis, cognomento Calvi, ortus dicitur, id eo modo interpretare, quo similes jam locos frequenter exposui, ut eo tempore inclaruerit: nam cum regnante Carolo Magno, circiter annum octingentesimum, in lucem prodixit constat. Quippe annos natus septuaginta sex, decessit anno Christi octingentesimo septuagesimo quinto, ut postea videbimus. In utroque Breviario nobili prosapia exortus dicitur, apud Lupum progenitorum nobilitate ornatus. Patriam ei fuisse Wastinensem aut Senonicum pagum conjicio.

D 7. Dum adhuc infantulus esset, in monasterium, quod Ferrarias ex antiquo vocant, a parentibus traditus est, more scilicet in regula sancti Benedicti præscripto de oblatione et susceptione puerorum cap. 59. Hinc conjecturam sumo, Adonem natum fuisse in loco vicino Ferrariensi monasterio, de quo superius actum ad Vitam sancti Aldrici archiepiscopi Senonensis. Istic a Sigulfo abbate puer susceptus fuisse videtur: ubi bene conversatus, teste Lupo, omnes sibi coævus in studiis litterarum prævit, ex Breviario Romanensi. De ejus doctrina testimonium suppeditat Lupus, cum eum scribit esse idoneum ad docendum quæ plurimum indiget Ecclesia.

8. Post aliquantam moram in cœnobio Ferrariensi,

ad petitionem Marcwardi abbatis ex Prumia, seu Prumiensis, qui ab anno 829 ad 853 loco præfuit, honeste directus ad Proneam est: quo nomine Ausonius in sua Mosella laudat rivulum quemdam, qui locum istum præterfluit; unde monasterium aliquando Pronea, passim Prumia dictum, voce nonnihil inflexa. Attamen legere malim ad petitionem Marcwardi abbatis Prumiam ad Proneam directum Adonem: ut designetur Prumiæ situs ad Proneam amnem. Inter utrumque monasterium, Ferrariense scilicet et Prumiense, ultro citroque facilis monachorum comœtus erat: tum quia ex Ferrariensi cœnobia assumptus fuerat Marcwardus, tum quia cum Lupo magna necessitudine conjunctus erat. Et quidem Ferrarienses Prumiam transmittentur ad discendam maxime Germanicam linguam, cujus usum eo tempore pernecessarium fuisse testatur Lupus in epistolis 70 et 91. Quin etiam temporibus illis monasteria, etsi nullo communis regiminis vinculo connexa erant, facile tamen monachis ultro citroque comœtantibus patebant propter ejusdem religionis unitatem, ut loquitur Marcwardus in Lupina epistola 72 ad Didonum Senonici monasterii sancti Petri abbatem, in arte medica peritissimum, ad quem monacho suos sanandos dirigebat. Hinc Lupus in epistola 116 ad monachos cœnobia sancti Germani apud Antisiodorum: Semper quidem in cœnobiis nostrorum habitatoribus vera charitas viguit; sed nunquam tam certis indiciis, ut nostro tempore, sui magnitudinem declaravit.

9. Prumiæ aliquandiu commoratus Ado, ut habet Lupus, postea quorundam invidiosorum indiciis impetitus est: quas ut vitaret, Romam se contulit, ut domum beati Petri principis apostolorum orationis gratia visitaret. Hujus itineris non meminit Lupus, qui Adonis æmulis, uti ipse fatetur, nimis credulam adhibuit aurem, quique alias monachorum suorum Romanas peregrinationes commemorat in epistolis 101, 102 et 103 pro Aldulfo et Acarico; tum 106 et 107 pro Dolivaldo scriptis, tum sui ipsius, tum Guenilonis Senonensis archiepiscopi nomine, in ipsorum peregrinorum commendationem. Romæ exacto fere quinquennio, vir sanctus Ravennam devenit: ubi quemdam libellum a quodam fratre religioso præstitum transcripsit ad describendas sanctorum martyrum passiones, id est Martyrologium, de quo postea recurret oratio. Libellus iste est vetus Martyrologium, quo usus est Ado in suo condendo, a Rosweido editum. Huic præfixa est Adonis epistola, contestantis, quantum ex veteri illo Martyrologio profecerit. Huic operi, inquit, id est Adoniano Martyrologio, ut dies martyrum verissime notarentur, qui confusi in kalendis satis inveniri solent, adjuvit venerabile et perantiquum Martyrologium, ab urbe Roma Aquileiam cuidam sancto episcopo a pontifice Romano directum, et mihi postmodum a quodam religioso fratre aliquot diebus præstitum: quod ego diligenti cura transcriptum, positus apud Ravennam, in capite hujus operis ponendum putavi. Hæc Ado in præfatione Martyrologii sui: ex quibus superiora Viennensis Breviarii verba derivata sunt.

10. Ravenna digressus Ado, inde Lugdunum pervenit, ubi tunc præerat dignæ memoriæ Remigius præsul eximius: qui Dei famulum Adonem pie suscepit, et quæque necessaria illi benigne exhibuit. At ubi colloquutione mutua, quæ in illo latebant scientiæ et probitatis insignia pernoscere potuit, secum retinere toto adnitu conatus est. Et ad abbatem ipsius deprecatoria legatione acta, litteras permissorias impetravit ad eum retinendum in suum suæque Ecclesiæ obsequium, quousque utile judicaret. Viennensi Breviario hac in re concordat Lupus, testatus Adonem discendi studio et quietis amore in urbe Lugdunensium constitisse. Reverentissimis autem viris Remigio et Hebone Gratianopolitano instanter postulantes, et conversationem memorati fratris laudantibus, quanquam olim meam, inquit,

habuisset licentiam, etiam regulares litteras (obedientiales vocant, accepisse, et litteras etiam ecclesiasticas seu dimissorias a venerabili Guenilone episcopo Senonensi. Sane litterarum studia tunc temporis, si alias unquam, Lugduni viguisse probant viri docti Leidradus, Agobardus, Amulo, Remigius istius Ecclesiæ pontifices, et Florus diaconus. Addit Romanense Breviarium, Remigium ecclesiam beati Romani cum sibi adjacentibus rebus in obsequium delegasse Adoni, ubi secretius orationi vacaret. Quenam fuerit illa ecclesia, certo pronuntiare non ausim: forsitan ecclesia sancti Romani, quæ in Viennensis urbis parte orientali sita erat, testante ipso Adone in Martyrologio xiii kal. Decembris, ubi sanctorum Severini, Exsuperii et Felicis corpora in eam ecclesiam translata fuisse scribit, et in libello de Vita sancti Theoderii abbatis memorat basilicam sancti Romani martyris in suburbio civitatis, in vico Brenniaco: quæ basilica hactenus superest, Equitibus Melitensis ordinis commendata.

11. Exin obitu Viennensis præsulis comperto, ejusdem Ecclesiæ filii divina inspiratione super hoc tracti, omnes in commune uno consilio, pari voluntate, dominum Adonem petiverunt sibi præficiendum episcopum. Quocirca ex consensu tam cleri quam plebis, cum consilio comprovincialium episcoporum idem Dei famulus Viennensem consecratur in pontificem. Huic tamen electioni restitisse nonnullos, in his Gerardum illarum partium comitem, ob eam scilicet causam, quod Adonem ex monasterio suo fuga elapsam crederet, docet nos Lupi epistola superior, in qua eum ab omni defectionis et infamiæ labe absolvit, contestatus nihil impedire, si Deus eum vocaret, quo juste ejus infirmari posset electio. Hæc contigit post mortem Agilmari Viennensis antistitis, successoris sancti Barnardi. Hæc, inquam, electio contigit anno sexagesimo supra octingentesimum, ut constat tum ex actis concilii Lingonensis circa kalendas Julii anno præcedenti celebrati, cui Agilmarus interfuit; tum ex Tusiacensi, cui subscripsit Ado sub die xi kalendas Novembris anni 860: tum denique ex Synodo Viennensi, de qua infra, quam Ado habuit anno Christi 870, indicatione tertia, episcopatus anno decimo. Ac proinde Agilmarus ejus decessor annis novendecim, non novem tantum, ut voluit Joannes a Bosco, sedisse dicendus est: siquidem Barnardum Agilmari antecessorem anno 842 decessisse demonstratum est. Et quidem Agilmarus pridie Nonas Julias vita demigravit, et quidem anno 860, ex tomo i Analectorum, pag. 103: in cujus locum Remigius sanctæ Lugdunensis Ecclesiæ et Ebo Gratianopolitanus episcopus cum clero et populo elegerunt S. Adonem. Apud Joannem a Bosco in Appendice Bibliothecæ Floriacensis, ubi de Antiquitatibus Viennæ exstat epistola Nicolai papæ primi Adoni missa cum pallio initio ejus pontificatus; qua in epistola eum submonet tristari se quod in litteris professionis fidei suæ ad pontificem missis Ado probaret quatuor duntaxat synodos generales, quinta et sexta prætermittis: explicaret hac de re mentem suam: mittere se interim pallium et capitula synodi Romanæ, quam recens tenuerat. Misit et aliam subinde eidem epistolam, qua Viennensis Ecclesiæ privilegia confirmat. An septimam synodum probaverit Ado, incertum: imo in Chronico, quod post acceptam episcopalem dignitatem condidisse videtur, hanc synodum rejicit: quæ mens tum Gallicanæ Ecclesiæ erat. In brevi Chronico Viennensium antistitis, quod anno 1139 jussu Burnonis conditum est, S. Ado pallium et confirmationem privilegiorum anno 861 a papa Nicolao recepisse cum decretis Lateranensis, id est Romani concilii perhibetur.

12. Neque vero, ut moris est plerisque, mox suscepto honoris gredu in superbiam elatus est: sed magis in cœpta persistens humilitate, omnes quoque subditos secundum suum modum imitatores Verita-

tis fieri assidue monebat, dicens : *Discite a me quia A* *mitis sum et humilis corde* (Matth. xi, 29) : quæ verba leguntur in Breviario Viennensi.

13. Anno, 806 ex Annalibus Bertinianis, Carolus rex cognomento Calvus, et Lotharius rex Attiniaci missaticum communiter ordinant pro negotio Teutbergæ ipsius Lotharii pellicis, et Carolus quidem per Egilonem Senensem archiepiscopum, et Lotharius per Adonem Viennensem archiepiscopum, ac per Waltarium suum a secretis domesticum, papæ Nicolao quæ sibi visa sunt secretius mandant. Ado id præstitit litteris scriptis ad Nicolaum, cujus rescriptum hac de re non integrum exstat, in quo pontifex sanctissimum confratrem Adonem archiepiscopum laudat, quod pro statu sanctæ Dei Ecclesiæ ferventius invigilet, et contra delinquentium, prævaricatorum, et sanetarum legum violatorum mores et actus per zelum rectitudinis erectus sit.

14. Exstant et aliæ Nicolai epistolæ quatuor B Adoni scriptæ in Appendice secunda epistolarum Nicolai, in tomo viii Conciliorum editionis Labbeanæ. In prima respondet pontifex Adonis consultis de Lotharii regis divortio et de Alvico clerico : in secunda, inferiores ecclesias a Romanis consuetudinibus recedere non debere : in tertia, rationem reddit dilatae synodi, et Adonem corripit, quod Gerardi comitis prosbyterum dixisset ; tum variis consultis respondet : in quarta privilegium metropolis Viennensis confirmat. Additur et epistola quinta Anastasii bibliothecarii ad Adonem de morte Nicolai papæ : quam epistolam aliis etiam Galliarum episcopis directam fuisse intellexit ex ms. codice Antisiodorensi monasterii sancti Mariani, in quo hæc epistolæ sic inscribitur : Venerando mihi et valde diligendo ill. archiepiscopo ill. plurimam salutem. Triste tibi nuntium, etc. Est et aliud fragmentum epistolæ eidem a Nicolao papa directæ, qua pontifex Adonem increpat, quod ejus auctoritate Albericus subdiaconus uxorem duxisset contra præscripta canonum. C In Labbeana Conciliorum editione typis etiam vulgatæ sunt Adriani papæ II epistolæ duæ, in quarum prima pontifex ab Adone submonitus, cur a Nicolai papæ decretis recessisset, se excusat laudato zelo Adonis : in altera, quæ mutila est, litteras Nicolao decessori suo ab Adone directas se recepisse testatur.

15. Anno jam dicto 866 Nicolaus papa litteris datis ad Hincmarum Rhemorum antistitem, præcipit, Remigium Lugdunensem, Adonem Viennensem, Wenilonem Rothomagensem, una cum cæteris archiepiscopis et episcopis Galliarum et Neustriæ apud Suessionem urbem pariter convenire, ad discutendam causam Wlfadi et aliorum Rhemensium clericorum, quos ab Ebone ordinatos Hincmarus in ordinem redegerat. Coacta est synodus hæc xv Kal. Septembris ; at ei non interfuit Ado ; quam ob causam incertum.

16. Hincmarus ipso suo et Adonis, aliorumque Galliæ pontificum nomine scripsit ad Ludovicum D Germaniæ regem pro Bertulfo Trevirensi archiepiscopo adversus Waltonem cœnobii sancti Maximini monachum, sedis Trevirensis (uti dicit) invasorem. Idem porro Hincmarus Adoni Viennensi archiepiscopo scribit inter cætera pro epistola beati Aviti ad sanctum Remigium scripta, quam quidam Rotfridus monachus ei dixerat se apud eundem Adonem legisse. Sed et si qua præterea de sancto Remigio reperire valeret, ei super aurum et topazion pretiosa mitteret. Frodoardus auctor in Historiæ Rhemensis lib. iii, cap. 21, qui et alibi testatur, Rotfridum hunc cœnobii Remigiani apud Rhemos monachum fuisse.

17. Ado ex Chronico Hugonis abbatis Flaviniacensis, Remigium Lugdunensem pontificem Adoni Viennensi episcopo, quem Romanæ Ecclesiæ vicarium, id est legatum, appellat, et Nicolao papæ litteras misisse pro Trevirensi et Coloniensi episcopis depositis, Teutgaudo scilicet et Guntario ; denique ipsum Remigium simul et Adonem scripsisse Joanni

papæ pro simonia ; et quia per manum laicam quili et indigni ad episcopatum promovebantur.

18. Anno 869 defuncto Ebone Gratianopolis episcopo, Lotharius rex a fratre suo Ludovico secundo imperatore obtinuit, ut quidam suo clerico, Bernario nomine, episcopatum Gratianopolitanum concederet. Ludovici hac de re litteras accepit Ado pridie Idus Julii quibus monebatur, ut quam primum eundem Bernarium episcopum ordinaret. Huc alias etiam Kalendis Augusti accepit tum ab Lothario rege, qui ipsum certiore facit de prospero itinere suo Romano, præcipitque, ut redeunti sibi obviam veniat ad sanctum Mauricium : tum a Carolo rege vi Kalendas Septembris, qui Adonem sibi charissimum vocat, significans, se cuidam clerico, diacono olim venerabilis archiepiscopi Remigii, et postmodum Lotharii nepotis sui, ita concessisse Gratianopolitanum episcopatum, ut vestro, inquit, iudicio si canonicè probaveritis, ibi a vestra sanctitate ordinetur episcopus. Exstant hæc litteræ apud Sirmundum in Conciliorum Galliæ tomo iii.

19. Ado vero cernens religionem a sua observantia partim defecisse adversarum causarum occasione, institit omnimodis, ut ad pristinam rectitudinis normam paulatim ipsius studio reformaretur, uti legimus in Breviario Romanensi. Hinc constant institutionis ejus per plura documenta : siquidem et de nocturnis et de diurnis officiis psallendi regulam pulchre constituit.

20. Ex synodis ejus auctoritate habitis una mihi succurrit, quam eruditus vir Petrus Louvetus, superius laudatus, ex Viennensi Chartario descriptam Acherio nostro transmissit, quæ sic se habet :

Anno 870 Incarnationis Domini nostri Jesu Christi congregata est synodus Viennæ metropolis Ecclesiæ domno et venerabili archiepiscopo Adone præsertim, et vigilantissima cura causas ecclesiasticas et filiorum suorum necessitates investigante ac ecclesiastico more deficiente. Adveniens reverendus vir Manno præpositus cœnobii sancti Augendi, adventus sui causam manifestans protulit in medio, quamdam ecclesiam ex cœnobio prædicto et infra Viennensem dioccesim sitam in villa Velnis, dotatam in honore sancti Petri, privilegio sibi concesso ab antecessoribus sanctissimi jam fati archiepiscopi, necnon ab ipso com pontifice usque ad id tempus conservato, proclamante vici sancti Albani rectore desolatam esse. Protulit etiam isdem venerabilis præpositus scripturam inquisitionis temporibus piæ recordationis domni Agilmari factam, eo quod et tunc temporis altercatio haberetur inter ipsarum rectores ecclesiarum. Sed quia ea sancta synodus irrita judicavit, eo quod canonicorum.... roboratam non vidit, placuit sancto pontifici a capite per sanctissimos presbyteros omnem causam reiterari, quatenus veritate comperta altercatio diu ventilata firmaretur (i. e. finiretur). His igitur testantibus et dicentibus ordinem veritatis, visum est domno pontifici una cum consensu sanctissimæ synodi, quatenus sicut in diebus antecessorum suorum sanctorum pontificum honorata fuit sancta congregatio cœnobii beatissimi Augendi, sic et in hac petitione et in cæteris necessitatibus suis honorem et opem ferret ad vires suas sancta metropolis Viennensis Ecclesia, et ut sopita querela firmiter privilegium suum super facto Viennensis (s. S. Augendi) Ecclesia in futurum possideat, litteris etiam roboretur. In hunc itaque modum ego Ado Viennensis archiepiscopus consentiens et pio consilio filiorum meorum annuens, manu propria subter firmavi, sanctisque filiis meis, secundum morem ecclesiasticum firmare rogavi. Actum Viennæ publice, mense Aprilis, episcopatus domni Adonis anno decimo, indictione tertia.

21. Sunt et alia quædam instrumenta in eodem Chartario pontificatu Adonis facta : unum, in quo refertur litigatio Wulfredi advocati ecclesiæ sancti Mauricii, qui veniens publice in Viennam civitatem

in præsentia domni Adonis ejusdem ecclesiæ venerabilis archiepiscopi, et Erlufi vicecomitis missi illustris Bosonis comitis, Constantii coepiscopi et aliorum, adversus Sigifredum quemdam exostulavit, quod immunitatem ecclesiæ sancti Mauricii in villis ei subjectis violasset. Aliud in eodem codice exstat instrumentum Rodstagni et conjugis ejus Bertildis, Adoni et Ecclesiæ Viennensi tradentium res suas in agro S. Ferreoli, acceptis ab ipso Adone de thesauro Viennensis ecclesiæ libris quinque, et calice cum patena de auro cocto, pensante unaquaque libram ad ferros Spaniscos. Rodstagnus autem res suas in ea villa existentes tradidit Adoni ejusque clero, accipiens ostium, et cespitem, et andelanc: et post aliquantum temporis pergamento dato scripturam exinde facere rogavit Adonem, Constantium chorepiscopum, Erlenum præpositum, Leutbertum decanum, Teutelmum abbatem et diaconum, aliosque clericos. Actum XII Kal. Maii, anno IV, quo successit domnus Karolus rex in regnum nepotis sui Lotharii, id est anno Christi 860. Tertium instrumentum est ejusdem Adonis, Amalgaudo et uxori ejus Volfoldæ ac filio eorum Hadriano concedentis usumfructum quorundam prædiorum, quia res suas episcopali ecclesiæ sancti Stephani donaverant. Fragmenta quædam ex ejusmodi præstaria (sic vocabant) excerpta juvat. Consuetudo et justitia ecclesiastica est, ut qui res et facultates suas Deo servisque ipsius contulerit, ei aliquid quod rationabiliter postulaverit ad invicem, de rebus suis Ecclesia conferat. Ideo ego Ado archiepiscopus Viennensis Ecclesiæ una cum sacerdotibus et clericis ejusdem sanctæ matris Ecclesiæ concedimus tibi, Amalgaude, et uxori tuæ Volfoldæ ac filio vestro Hadriano res quas de potestate ac jure vestro ad potestatem ecclesiæ nostræ per chartarum instrumenta tradidistis: et pro hac tam pia collatione concedimus etiam tibi et uxori et filio tuo supra scripto præstatione beneficii Alausium villam ecclesiæ nostræ ad serviendum, quandiu vixeritis, et colonicas quas per præstariam jam vobis una cum ecclesiis in Valle Aurea beneficiavimus.... Pro vestitura vero annis singulis in festivitate beatissimorum Macchæorum Kalendis Augusti pastum unum fratribus canonicis in Viennensi cœnobio positus faciatis, ipsaque die orationes generales pro vobis ac propinquis vestris faciat supra dicta ecclesia. Hæc absque temporis nota. In litteris Raganfridi archiepiscopi Viennensis, suggerente Berilone vicecomite, confirmantur res ad ecclesiam sancti Petri extra muros Viennæ civitatis sitam pertinentes, quæ etiam olim regali præcepto Lotharii quondam regis per suggestionem sanctorum episcoporum Remigii Lugdunensis et Adonis Viennensis restitutæ fuerant.

22 Anno jam dicto 870 Ado politiori stylo exornavit Acta sancti Desiderii Viennensis pontificis et martyris in gratiam Viennensium, eaque monachis cœnobii sancti Galli in Alania cum nonnullis ejusdem sancti reliquiis transmisit. De hac aliisque ipsius lucubrationibus infra.

23 Cabillonensibus synodis duabus subscripsit: nimirum uni anno 873 coactæ in ecclesiâ sancti Laurentii, quæ canonicis ecclesiæ sancti Marcelli restituta est: alteri anno 875 in ipsa basilica sancti Marcelli, ubi subscripsit litteris pro monasterio Trenorchensi, editis apud Petrum Franciscum Chiffletium in Probationibus historiæ ejusdem monasterii.

24. Reliqua viri sancti facta perstringit Viennense Breviarium, religionem in ecclesiis exornandis, hospitalitem et charitatem in pauperes, assiduitatem in officiis divinis: ut superius videre licet in ejusdem Breviarii lectionibus 6, 7, et 8.

25. Cumque jam tempus adesset quo Dominus militem suum beata mercede vellet donare, sextum decimum circiter annum in episcopatu agens, de præsentia ad futuram vitam felici sine demigravit:

A cujus corpus in ecclesia sanctorum Apostolorum officiose tumulatum est. Ita Breviarium Romanense, cui Viennense concordat. Addit Romanense: Qui vixit annos plus minusve septuaginta sex. Adonis obitum anno septuagesimo quinto supra octingentesimum accidisse mihi constat, tum quia episcopatum tenuit annos sexdecim ab anno Christi 860, tum quia Ortramnus ejus successor concilio Pontigonensi subscripsit anno 876. Diem mortis sextum decimum mensis Decembris signant Breviaria et Martyrologia Romanum et Gallicanum: annum etiam designat Viennense ms. cujus copiam ab erudito viro Nicolao Chorerio accepit noster Claudius Stephanotius. En ejus verba: XVII Kal. Januarii S. Adonis Viennensis episcopi, miræ sanctitatis viri, anno ab Incarnatione Domini 875, indictione octava. Rexit autem ecclesiam suam sexdecim annos, et sepultus est in ecclesia Apostolorum Viennæ, hoc est in extramurana monasterii sancti Petri basilica, ubi

B Viennenses pontifices tumulari mos erat. Monasterium sancti Petri ab ordine sancti Benedicti ad sæculares canonicos devolutum est, uti et alia multa, quæ Viennæ quondam existisse nos docet libellus de Vita sancti Clari abbatis in sæculo II. Ex his colliges Adonem anno circa octingentesimo natum esse: siquidem obiit anno 875, postquam vixit annos plus minusve septuaginta sex. Hæc de sancti Adonis rebus gestis, quatenus eas eruere licuit ex probatis monumentis, maxime ex Lupi epistola 122, et ex Breviariis Viennensi et Romanensi, quod mihi primum illustrandi Adonis occasionem et materiam præbuit. Viennensi legerat Andreas Sausseius, qui in Martyrologio suo Gallicano scribit, Adonem primos annos transegisse in monasterio Ferrariensi sub Lupi abbatis disciplina: quod nemo ante eum (si non fallor) observarat. Sancti Adonis festus dies ritu duplici colitur in ecclesia Viennensi, solemnius in ecclesia sancti Petri, ubi ejus reliquiæ promiscue cum aliis aliorum sanctorum archiepiscoporum ossibus sub altari asservari creduntur, post sacrarum thecarum expilationem ab hæreticis factam memoria patrum nostrorum.

C 26. In fine animadvertenda sunt aliqua de Adonis scriptis, in quibus primum locum sibi vindicare videtur Martyrologium; nam cæteras lucubrationes condidit jam episcopus: hanc vero ante episcopatum aggressus est, ut colligitur ex eo, quod quinquennio Romæ exacto Ravennam devenit: ubi quemdam libellum a quodam fratre religioso præstitum transcripsit, ad describendas sanctorum martyrum passiones, id est Martyrologium, quod Adoni Trevirensi pontifici a nonnullis perperam tribuitur. Typis primo vulgatum fuit a Jacobo Mosandro Carthusiano, tum ab Heriberto Rosweido, qui nomen Adonis præfixum invenit in codice Everbodiensi, hoc modo: Ado Viennensis archiepiscopus quasi epilogatum compilavit, incipiens a festivitibus apostolorum aut discipulorum aut successorum eorum, et in fine subicitur apud ipsum Precatio Adonis versibus composita. Uterque editor quorundam sanctorum nomina, quæ ab aliis inserta credidere, in appendicem conjecerunt: quod an jure merito factum sit mox videbimus.

D 27. In pluribus, quæ vidi, istius Martyrologii exemplaribus manu exaratis non comparet Adonis nomen, hanc proculdubio ob causam, quod epistola nomen Adonis præferens, non initio ipsius Martyrologii, sed veteris (ut Rosweidus censuit) Romani, quo usus est Ado in suo condendo, et quod in plerisque codicibus mss. desideratur, præfixa sit ob idque ab Adoniani Martyrologii descriptoribus prætermittitur. Verum ejus auctor satis se ipse prodit in plerisque Martyrologii sui locis. Is enim agens de translatione corporis sancti Augustini Ecclesiæ doctoris anno 822 Ticinum facta per Liutprandum Langobardorum regem, eam nuper factam esse dicit v Kal. Septembris. Deinde ad XVIII Kal. Octobris

meminit translationis reliquiarum sancti Cypriani ex Africa in Galliam regnante Carolo Magno, tum Arelate Lugdunum per Leidradum pontificem; tam quod in editis additur de translatione Compendium facta per Carolum Calvum, insertum videtur post mortem Adonis, nec comparet in nostro exemplari ante annos sexcentos manu descripto. Postea agens Auctor de instituto festo sanctorum omnium Kalendis Novembris: Sed in Gallis, inquit, monente sanctæ recordationis Gregorio pontifice piissimus Ludovicus imperator omnibus regni et imperii sui episcopis consentientibus statuit, ut solemniter festivitas omnium sanctorum in prædicta die annuatim perpetuo ageretur. Ad hæc in ms. codice nostro dedicatio ecclesiæ monasterii Cellensis anno 850 facta accurate describitur xvii Kal. Novembris eum ad modum, quo superius relata est ad annum 873, ubi de sancti Frodoberti abbatis translatione egimus. Hæc quo minus ab interpolatore addita putem, ea me causa movet, quod singulas (quas vocant) circumstantias non ita accurate nosset homo posterioris temporis: cum eos ignorasse videatur auctor anonymus, qui librum de Vita sancti Frodoberti abbatis Cellensis in sæculo ii editum composuit. Ex his colligere licet martyrologum istum vixisse regnante Carolo Calvo.

28. Locum in quo frequens demoratus est, satis innuit, Burgundiam scilicet, cujus sanctos indigenas diligentius quam alios commendat: maxime vero totus esse videtur in annotandis rebus quæ pertinent ad urbem Austisiodorum et monasterium sancti Germani; ex quo aliquando conjiciebam eum illius monasterii alumnum fuisse. Nam in codice nostro singulæ ejus ecclesiæ, altarium et cryptarum dedicationes memorantur: sancti Germani ejus civitatis episcopi ubique data occasione fit mentio, nempe quarto Idus Julii, ubi agens auctor de sancto Savino: Hic fuit, inquit, ex discipulis magni Patris Germani: et Nonis Augusti, ubi de sancto Cassiano, ad cujus, ait, tumulum cum sanctus Germanus episcopus advenisset, mirabile dictu! post orationem more solito fusam, vocans eum ex sepulcro ait ei: Quid hic agis, frater Cassiane? Denique præter alia festa sancti Germani, ejus vigiliam exprimit pridie Kalendas Octobris: quæ omnia satis indicant hominem non longe ab Autisiodoro aliquando vixisse.

29. Scio Mosandrum et Rosweidum hæc et pleraque alia, aut non legisse in manuscriptis codicibus quibus usi sunt, aut rejecisse in appendicem, quasi ab aliis inserta essent. Et nonnulla certe ab recentioribus addita sunt in codice nostro, ut commemoratio sancti Maioli abbatis v Idus Maii, et xvii Kal. Septembris in Verziaco monasterio exceptio corporis sancti Ragnoberti Bajocensis episcopi, et alia pauca: at ea quæ de Autisiodoro et monasterio sancti Germani habentur, a primario auctore scripta existimo, quoniam in pluribus ejus Martyrologii, quæ legi, exemplaribus, tum integris, tum contractis, eadem omnino referuntur. Idem judicium esto de omnibus fere nominibus, quæ Mozander et Rosweidus in secessum rejecerunt. Quod enim alia atque alia desint in diversis membranis codicibus, id provenit ex duplici capite: primum, quod cum istud Martyrologium in divinis officiiis, per varias ecclesias legeretur, alii ipsum contrahebant, alii quosdam sanctos provinciæ aut ecclesiæ suæ ignotos resecebant; alterum, quod auctor ipse multis vicibus Martyrologium suum auxit, alios atque alios addendo sanctos, qui in eo primo non exstabant. Unde contigit ut, qui primum exemplar transcribere, non tot habeant, quam qui secundariis exemplaribus usi sunt. Certe quæ in Rosweidi Adone desideratur SS. Florentini et Hilarii commemoratio, ex Adonis Martyrologio refertur a Petro de Natalibus in lib. viii, cap. 124. Denique Adonem hujus Martyrologii conditorem esse constat tum ex epistola, veteri, quo usus est, Martyrologio præfixa, tum ex Notkeri

A Martyrologio ad diem x Kal. Junii, ubi rationem reddit cur Ado in suo nullam facit mentionem sancti Desiderii, archiepiscopi licet Viennensis et martyris, cujus nulla re vera exstat commemoratio in vulgato Adonis Martyrologio: quod passim sub Adonis nomine laudat Petrus de Natalibus.

30. Hinc intelligimus, Martyrologium istud ab Adone scriptum esse ante episcopatum, et ipsi opus suum postea relegenti excidisse sanctos Desiderium Viennensem episcopum, et Theuderium in eadem urbe abbatem. Senex erat, cum huic operi subjecit precepcionem, quæ apud Rosweidum incipit ab his versibus:

Christe precor veniam seculi des mitis alumno,
Tardus sum tarde sed tibi nemo venit.
Longus præteritis tenuit nos error in annis;
Sufficiat meritis hæc rogo poena meis
Vita brevis superest, in mortem et prior ætas,
Jam peccare senex non queo, nolo tuus.

B Qui tamen versus dubites an sint Adonis, cum Floro tribuantur in tomo I veterum Analectorum pag. 407. At cum in ms. codice Petaviano vacuum sit tituli spatium, Adoni his versus detrachere non licet. Hæc sunt quæ de prædicto Martyrologio mihi venerunt in mentem: in quo restituenda est commemoratio sancti Mauri abbatis, sanctæ Scholasticæ, et aliorum fere omnium sanctorum, quos Mozander et Rosweidus eliminaverunt. Cæterum an vetus illud, quo usus est Ado, Martyrologium, fuerit Romanum, in hujusce tomi præfatione expendi.

31. Ado etiam retroactorum temporum summam ab exordio mundi usque ad imperatoris Lotharii ac Ludovici et Caroli filiorum regni principatum, quanta potuit brevitate, notavit, ut ipse præfatur in Chronico suo, cujus extrema pars in editis est alterius auctoris, ab eo loco, si non me fallit conjectura, ubi agit de divisione regni, quam inter filios suos fecit Ludovicus rex Noricorum: tametsi Thuaneum exemplar, quod annos quingentos superat, eodem modo desinit quam libri editi, id est in anno 879.

C 32. Idem etiam Acta sancti Desiderii Viennensis episcopi expolivit in gratiam Viennensium suorum uti fidem facit Præfatiuncula Adonis Viennensis Ecclesiæ antistitis, anno incarnationis Domini 870, indictione 3, cum passione sancti Desiderii episcopi eidem ecclesiæ directa, cujus hæc verba: Ado, peccator et humilis episcopus Viennensis Ecclesiæ, dilectissimis fratribus et filiis ejusdem ecclesiæ... Beatissimi Desiderii Patris vestri vitam et martyrium, sicut antiquis scriptis commendatur, vobis idcirco revolvete et stylo committere aggressus sum, ut ejus incitamentis et studiis ad amorem vitæ æternæ vos amplius inflammarem. Hanc Vitam primus typis vulgavit Henricus Canisius in antiquarum Lectionum tomo VI, in cujus Vitæ fine additur subjectis Indiculus Isonis monachi Sancti Gallensis. D Hanc autem passionem præfatus Ado archiepiscopus nobis fratribus in cænobio sancti Galli sub Grimaldo abbate Deo militantibus, reliquasque sancti Desiderii ab eo postulantibus cum ipsius aliorumque sanctorum reliquiis, actibus quoque et passionibus infra descriptis, anno supra memorato per nuntios satis fideles dirigere curavit, nimirum in primis per Beroldum presbyterum, testante Notkero in Martyrologio suo ad diem x Kal. Junii, ubi de sancto Desiderio: De quo, inquit, quia venerabilis Pater Ado ejusdem ecclesiæ nostra ætate pontifex, utpote in præsentia posito, et ob id suis in cunctis notissimo, aliquid superfluum dicere judicavit; nos juxta scriptum quod idem apostolicus vir anno ab Incarnatione Domini 870, indictione 3, per virum sanctissimum Beroldum presbyterum, indigenam eorundem locorum, sed nunc in castro Turico Christi servitiis insistentem, cum reliquiis ipsius sancti martyris Desiderii, et aliorum sanctorum pignoribus atque agonibus nobis in cænobio sancti Galli con-

stitutis direxit; pauca de eo summatim attingentes, earundem rerum ignaris insinuare curavimus.

33. In utroque hoc testimonio mentio fit de sanctorum actibus et passionibus seu agonibus, quos manu descriptos Ado Gallensibus monachis dono dedit: quibus verbis constat Martyrologium ab ipso Adone compositum. Id vero aperte declarat Notkeri testimonium, rationem reddentis cur Ado in Martyrologio suo non meminert Desiderii Viennensis episcopi: de quo, inquit, venerabilis Pater Ado, ut pote in praesentia posito, et ob id suis cunctis notissimo, aliquid superfluum dicere judicavit: nam Desiderii mentionem in Martyrologii Adonis exemplaribus, tam editis quam manu exaratis, praetermissam esse superius observatum est.

34. Ad haec idem sanctus pontifex libellum de Vita sancti Theoderii abbatis Viennensis litteris mandavit, ejusque cœnobii monachis nuncupavit hoc prologo: Ado Viennensis episcopus fratribus in cœnobio sancti Theoderii consistentibus in Domino Jesu Christo æternam salutem. Patris vestri Vitam, id est beati Theoderii, idcirco vestrae sanctitati scriptis meis commendare disposui, ut vos suis exemplis ad amorem vitæ æternæ amplius invitarem, etc. Vita hæc edita est in appendice sæculi primi.

Adonem antequam missum faciamus, in seriem Viennensium episcoporum, qui sæculo nono existere quædam observare juvat. Præter indicem utriusque Galliae Christianæ, et tertium Joannis a Bosco, unum ex ms. Codice Viennensi acceptum mihi suppeditavit noster Claudius Stephanotius, qui index jussu Burnonis episcopi anno 1239 conscriptus est. Alium item indicem sæculi noni ac decimi episcoporum habes in tomo I Analectorum. Omnes hi indices cum Kalendario Viennensi ms. comparandi sunt. Burnonis Chronographus de Urso, a quo exordium duco, ejusque successoribus ita scribit:

S. Ursus vir bonus et simplex, senio gravatus coadjutorem sibi elegit, ut ejus vices ageret. Sepultus fuit in ecclesia S. Stephani x Kal. Maii.

S. Ultraja ex Judæo de tribu Benjamin Christianus, doctissimus, prædicti Ursi episcopi coadjutor et successor, Karolo Magno percharus, sinem vitæ accepit Idibus Martii, et sepulturam cum suo prædecessore in ecclesia S. Stephani. Is in vulgatis indicibus, item in ms. Kalendario ecclesiae Viennensis memoratur his verbis: Commemoratio Ultrajæ Viennensis episcopi, qui tempore imperatoris Karoli, cum adhuc senex Ursus superviveret, et

A cum esset Benjamini generis homo, episcopatum Viennensem suscepit: cujus tempore agente pio principe Carolo partem rerum suarum Viennensis ecclesia recepit. Rexit ecclesiam annis xi, et sepultus est in ecclesia B. Severi (I. Stephani), ubi antecessor ipsius Ursus sepultus jacet. Burnonis Chronographus, Kalendarium ms. atque adeo Joannes a Bosco, Urso seu Ursioni, quem anno 794 concilio Francofurtensi interfuisse constat ex can. 8, præponunt Wolferium, eumque ab Ultraja distinguunt. Verum Ado noster, cui potior fides, Urso postponit Wilferium, natione Bajovarum, quem binominem fuisse, et Ultejam patrio nomine appellatum dicit.

S. Barnardus sub annum 810 Ultrajæ seu Wolferio suffectus, anno 842 obiit, ut ad ejus vitam probatum est in tomo superiori. Hinc corrigendus Burnonis Chronographus, qui Barnardi ordinationem anno 817, mortem anno 802 reposuit.

B S. Agilmarus a Lothario imperatore confirmationem foundationis Romanensis monasterii a S. Barnardo fundati impetravit, inquit Chronographus, et anno 800 ex dictis, non 800, ut fallit Chronographus, pridie Non. Julii animam efflavit, et solemniter ad pedes Naamatii in ecclesia S. Petri fuit tumulatus.

S. Ado hujus vitæ lumen amisit xvii Kal. Januarii anno 873, ex præmissis, non anno 876, ut in Analectis, aut anno 879, apud Chronographum.

Post Adonem clerus et populus elegerunt Othtrannum archiepiscopum Viennensem: cujus consecrationi Bernerius Gratianopolitanus episcopus interfuit, ex Analectis: S. Othtrannus, inquit Chronographus, jacet in æde S. Petri, defunctus 16 septem., anno 888.

Post hunc Othtrannum electus et consecratus est Barnoinus, qui anno Dominicæ Incarnationis 899, indictione 11, obiit, ex Analectis: ubi mendum in annum Incarnationis, ut ex autographo postea deprehendi, irrepsit, uti et in sequentem.

Quippe eodem anno Incarnationis 899, indictione 11, v. Kal. Februar, die Dominica consecratus est archiepiscopus Raganfridus, cui consecrationi interfuit Isaac sanctæ Gratianopolitanæ ecclesiae episcopus, tempore Ludovici regis filii Bosonis. Hinc corrigendus iterum Chronographus, qui Barnoini obitum locat anno 901, scribitque eum interfuisse concilio Viennæ celebrato a legato sedis apostolicæ anno 892. Hæc de Viennensibus episcopis, deque Adone dicta sint.